

401

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΔΡΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
Αριθ. Έρωτ. *Θεοφ. 107* / 1970

A'
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

21-28 Δεκεμβρίου 1969

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Έξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κοινότητα)... Πευκόφυτον
 (παλαιότερον όνομα: Νεβροβένιστα), Έπαρχίας... Καρδίτσας
 Νομού... Καρδίτσας.....
2. Όνοματεπώνυμον του έξετάσαντος και συμπληρώσαντος Παπαπο-
στόλου Λάμπρου. έπάγγελμα Διδάσκαλος.....
 Ταχυδρομική διεύθυνσις Πευκόφυτον-Μουζακίου-Καρδίτσας
 Πόσα έτη διαμένει εις τον έξεταζόμενον τόπον. 47.....

3. Από ποια πρόσωπα κατεγράφησαν αί παρατιθέμεναι πληροφορίες :
- α) όνομα και έπώνυμον
Αθανάσιος Παπαποστόλου.....
 ηλικία... 78... γραμματικά γνώσεις... Β' Δημοτικού.....
 τόπος καταγωγής Πευκόφυτον-
Καρδίτσας.....

β) Κωνσταντίνος Κυριακός, έτών 77, Πευκόφυτον

Α. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποιαί άγροτικάί περιοχαί προωρίζοντο διά σποράν και ποιαί διά
 βοσκήν ποιμνίων ; Αί μόν καλλιεργήσεις διά έσποράν,
αί δέ λοιπαί διά βοσκήν ποιμνίων.....
 'Υπήρχον αύται χωρισταί ή ένηλλάσσοντο κατά χρονικά διαστή-
 ματα ; Χωριστά.....
- 2) Εις ποίους άνήκον ώς ιδιοκτησίαι ; α) εις φυσικά πρόσωπα,
 δηλ. εις τούς χωρικούς· β) εις γαιοκτήμονας ('Ελληνας ή ξένους, ώς
 π.χ. Τούρκους)· γ) εις Κοινότητας· δ) εις μονάς κλπ.
Εις τούς χωρικούς και εις μονάς.....
- 3) 'Ο πατήρ διατηρεί την περιουσίαν του συγκεντρωμένην και μετά τον
 γάμον τών τέκνων του, διανεμομένης υπ' αυτών μετά τον θάνατόν
 του ;
Ναι.....

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τήν γεωργίαν ἢ μόνον εις τήν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τήν γεωργίαν καί τήν κτηνοτροφίαν ;

Εἰς ἀμφοτέρους

2) Οί τεχνίται (δηλ. οί βιοτέχναι) ασχολούνται ἐν παρέργῳ καί εις τήν γεωργίαν ;

Ναί

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποιοὶ ἐργάζοντο εις αὐτά ; καί ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς άτομα ἢ μὲ δλόκληρον τήν οἰκογένειάν των ;

*Πτωχὰ οἰκογένεια μὲ τὰ δυνάμεια τὰ κερσά-
θῶδοι μὲν τῶν*

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημασκατόροι κλπ.)

Μεσακάτορες Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εις χρῆμα;)

Εἰς εἶδος

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καί ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τραγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἐπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι : ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καί γυναῖκες ; ποῖαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον : ἡμερομισθίου εις χρῆμα ἢ εις εἶδος ;

Ὁαί

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καί δοῦλοι (ὑπηρεταί) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ;

Ὁαί

6) α) Οἱ νέοι καί αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ;

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται. *Ναί* .. ἢ ὡς τεχνίται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἔμποροι) κλπ. ;

δ'. 1) Πώς ελιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλάμιās μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; , , ,

Παλαιότερον? ελιπαίνοντο με ζωϊκὴν κόπρον καὶ με καῦσιν τῆς καλάμιās μετὰ τὸν θερισμόν.

2) Πότε ἐγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; Ἀπὸ τοῦ ἔτος 1950.

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; , , ,

Ἀπὸ τοῦ ἔτος 1928

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

Ποῖος κατασκευάζε, τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; το μὲν μονόφτερον εἰς τὰ ἐπιπέδια

τὸ δὲ δίφτερον εἰς τὰ ἐπικλίτην ἡμιόρθη.

Ἡ προμήθεια αὐτῶν ἐγίνετο μετὰ τὸν ἐμπορίου.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον με τὰς ἀντιστοιχοῦς ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. , , ,

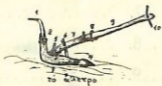
1. Χειρολαβὰ . . . 4. Σταυροί . . . 7. 10.

2. Ἀταβάρι . . . 5. 8.

3. Στρώση . . . 6. 9.

Μονόφτερον

Δίφτερον

Δίφτερον

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρῆσει;), Ἀπὸ τοῦ ἔτος 1963.

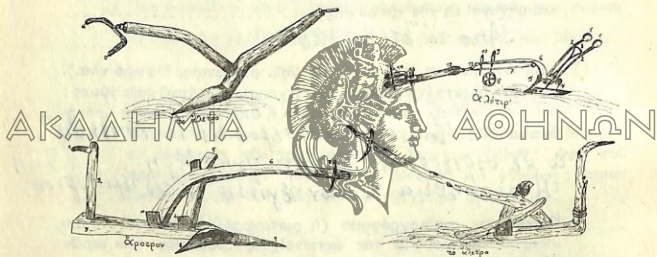
3) Μηχανὴ θερισμοῦ δὲν ἐγίνετο εἰσέτι χρῆσις θεριατ. μηχανῆς.

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχῶν (δεματιῶν) *Δὲν ἐκρημαποῦθη εἰσὶν*
 5) Μηχανή ἀλωνισμού *Ἀπὸ τοῦ ἐτοῦ 1955*

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκευάζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον

Ἐιδικευμένοι γεωργοί

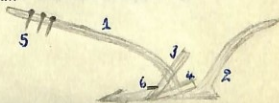
- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφορῶν μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. <i>Σταβάρη</i>	6. <i>Προσφίχμη</i>	11.
2. <i>Κοττούρι</i>	7.	12.
3. <i>Ἄπασθ</i>	8.	13.
4. <i>Παράβολοι</i>	9.	14.
5. <i>Δέντριες</i>	10.	15.

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν άνωτέρω άριθμησιν).

- 4) Τό ύνί. Τό ύνι τοῦ ξυλίνου άρότρου ήτο (ή εΐναι) μιᾶς μορφῆς διά τήν άροτρίασιν όλων τῶν ειδῶν τῶν χωραφιῶν; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κήποι) καί τῶν πετρωδῶν. - Ίχνογραφήσατε ή φωτογραφήσατε τό έν χρήσει ύνι (ή τὰ έν χρήσει, εάν εΐναι διαφόρων τύπων) καί σημειώσατε τήν χρήσιν εκάστου.

Τό ύνι τοῦ ξυλίνου άρότρου δΐκ. ήτο μιᾶς μορφῆς...
 Διά τὰ χωματερά χωράφια ήτο πιό βαρυκό...
 Ήνω διά τὰ πετρώδη πιό στενό.....

- 5) Ποιον τό σχήμα τῆς σπάθης τοῦ άρότρου; *Διεδοκ. ορθογωνιστ.*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 6) Ήτο (ή εΐναι) κατασκευασμένη εκ ξύλου ή σιδήρου; *εκ ξύλου*

Ήτο κατασκευασμένη εκ ξύλου.....

- 7) Έργαλεία διά τήν κατασκευήν καί επιδιόρθωσιν τοῦ άρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, άρίδι, άρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

*σκεπάρνι, σκεπαρνια, πριόνι, άρίδα, ζεριαλίρι,
 ξυλοφάι.....*

- 8) α) Διά τόν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. *Βόες, ἀγελάδες, γαίενοι, ἵπποι.*
- β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διά τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ; ... *Δύο*
- 9) Διά τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ; *Ναί*

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζευῦλες, πιζεῦλια κλπ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ *ζευγός* *ζυγός* *ὁ ἴδιος παλαιότερον καὶ σημερινόν* ΔΟΧΜΩΝ

- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερως τὴν μορφήν τῶν ζευῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας.

- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινοῦ, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγόν (πολλαχού : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διά τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν).

Ὅτι ἐν ὑπῆρχε κρίκος. τὸ ἄροτρον προσδέτετο εἰς τὸν ζυγόν μὲ κοττόρο λουρί ἀπὸ δέρμα βοσειδῶν...

- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου ;

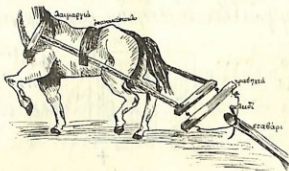
Πῶς γίνεται ἡ ζευῖσις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῆ εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

.....

.....

.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὄργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον): 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος) 2) γυναῖκα 3) ὑπηρετῆς. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας

..Ο ἄνδρας, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ.....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) *Θέτουν τὸν ψυχόν ἐπὶ τῶν βοδιῶν καὶ δένουν καὶ σχοινιά τῶν ψυχῶν. Ὑστερὰ δένουν μὲ τὸ εἰδικὸ λουρί τῶν ψυχῶν εἰς τὸ ἀλέτρι.*

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....
Θέτουν τὸν ψυχόν ἐπὶ τῶν βοδιῶν καὶ ὕστερὰ δένουν τὸ ἀλέτρι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν μὲ τὴν πρὸς ταῦτο χειρὸν τῆς ἀθροισίας.....

3) Πῶς κατεθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα με σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως; (Περιγραφή καὶ σχεδίασμα ἢ φωτογραφία).
Με σχοινί τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῆ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων.....

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγένετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὀργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ' εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

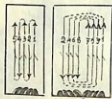
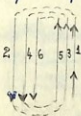
Παλαιότερον ἐγένετο με ἀυλακίᾳ κατ' εὐθείαν γραμμὴν.

Ἐπικλινῆ καὶ χωράφια (πεδινὰ καὶ ἐπικλινῆ).....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

Σήμερον ὀργώνεται τὸ χωράφι περιφερειακῶς ἐξ ἁφῆς

γίνεται εἰς τὰ πολλὰ ἐπικλινῆ ὅπου γίνεται κατ' εὐθείαν γραμμὴν.

Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργωματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγένετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὴς ἢ σποριές, νταμιές, σιασιές, μεσοράδες κ.λ.π.);

Ἐγένετο καὶ γίνεται ἀκόμη εἰς σποριές.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά); με ἀυλακίαν;

Ἡ σποριά ἐχωρίζετο με ἀυλακίαν.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιηθῆται ἄροτρον;

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ.

Ἡ διάνοιξις αὐτῶν αὐλάκων με τὸ ὑνί βαθιὰ.....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων.

..... *Καθὼς διὰ τῆς σποράς τῶν κηπευτικῶν.*

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ.

Ἐξήκαστο. ^{καὶ γίνονται} δύο ὀργώματα. τὸ ὀργώμα καὶ τὸ διβόλισμα. τὸ ὀργώμα κατὰ ἔριον καὶ τὸ δεύτερον κατὰ ὀκτώβριον.

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

*Διὰ τὰ κηπευτικά ἐγίνοντο δύο ὀργώματα. ἄμφω γίνεται ἐπι-
θῆς κατὰ τὸ πρῶτον κατὰ τὸ δεύτερον, τὸ δεύτερον κατὰ φθινόπωρον
καὶ αὐτὸ κατὰ τὸ ἄνοιμα κατὰ ἄνοιμα.*

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῆ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῆ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν.

Δυσκῶς ἐπὶ ἑν ἔτος.

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; *Ἐκατὰ διὰ τὰ μέγ. δημητριακά καὶ ψυχανθῶν ἐπιθῆς*

δύο (ἔριον καὶ ὀκτώβριον) διὰ τὰ δὲ κηπευτικά τρία (φθινόπωρον, ἄνοιμα, ἄνοιμα)

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκευὴ χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ **δισάκι** εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους;

τὸ δισάκι ἔχει ἐκείνη (αὐτοβία). ἀφ' οὗ διεδοκίμα. δύο ἄλλα του. ὡς καὶ κρέματα εἰς τὸ ἄνοιμα.

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ πτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὄνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ;

Μὲ ἔλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῆ ἐν τῷ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου.....

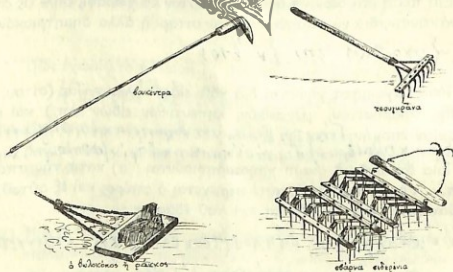
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα);

..... Γίνεται σβάρνισμα, ὅχι ὀμνι πλάττεται.....

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὀργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὀργωθῆ γίνεται μετὰ τὴν.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)
Κασμάς, σκεπαρχιά, τσάπα διὰ σκάγιμον ἄγρου.
Σκεπαρχιά, τσάπα, δικέλι διὰ σκάγιμον κήπου.

6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργανον καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι πού ἐκτελοῦν

Τὸν βοηθῶν ἢ ζυγαίκα του. ἢ ἄλλο μέλος τῆς οικογενείας του εἰς τὴν ζέγιμον τῶν ζῶων, σκάγιμον τῶν μερῶν τῶν ἄγρου πού δὲν ἔχουν βρωστικὴ κ' ἄπ. Δὲν ἔχουν ἰδιαιτέρως ὀργανοὶ οἱ βοήθοι οὗτοι.

7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεροῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους. *Φασόλια. Ἐσπερσιν καὶ ὀσπρίων. Ἐκα μέρη τῶν κήπων.*

Ἡ καλλιέργεια γίνεται μετὰ τρία σπορῶν ὀργανοὶ ὡς τὰ συνήθη ποτὺ κατὰ τὸ ἔδαφος. Ἐὰ ὀσπρία βρωστικὰ εἰς μικρὰς γουρνέας καὶ 9-10 σπορῶν εἰς ἐκάστην. Λι γουρνὰ ἀποβάλλει πρὸς τὰ 40 ἐκάστη (ἐκάστη).

8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεροῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζῶων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ.

Γίνεται ἐναλλαχρῶς σπορὰ (κμειψισπορὰ).

9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων ἔσπερνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως. *Καὶ πρὸ τοῦ 1920 καὶ σήμερον ἐφυτεύοντο κητεύονταν εἰς μικρὰς γουρνέας, δασὺ καὶ τὰ φασόλια.*

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

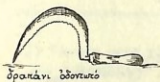
1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ.)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.)

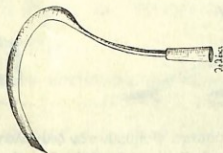
Με' ὀδοντωτὸ δρεπάνι

ὀδοντωτὸ δρεπάνι

δρεπάνι ὀδοντωτό

δρεπάνι

δρεπάνι με κόψη

Ἐάν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Με' δρέπανα ἢ με' ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσοι) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα).....

κόσσοι

Με' κοσσοίς

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὀμαλὴ ἢ ὀδοντωτὴ; (Σχεδιάσατε αὐτήν). Ὀμαλὴ.

κοσσοίς

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

5) Ποίος κατεσκεύαζεν αυτά τὰ θεριστικά εργαλεία (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ά.)

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσης καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν, τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.)
Ἦτο παλαιότερον καὶ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας τῶν ρεβιθιῶν, τῶν ρόβης καὶ τῆς φακῆς.

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ.
Παλαιότερον ἐθερίζοντο εἰς ὑψὺ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους 5 ἐκ. περίπου διὰ τὰ συνηθῶν τῶν παλαιότερον ἀχυρῶν διὰ τὰ πλάτων διὰ τὴν ἐκ. ἀπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐκείνην ἀχίρον. ἄλλοι θερίζοντες εἰς ὑψὺ 15 περίπου ἐκατ. ἀπὸ τοῦ ἐδάφους εἶναι ἀνεπτυχθέντες τῆς χεῖρας ἐκ τῶν ἰσομετρῶν.

2) Οἱ σταχῆες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί με τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).

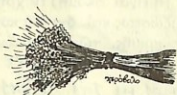
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὁποῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦ τὰ δράγματα (δραξίεις, πιάσματα, χερίες, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰι ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα;
Οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰι ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους εἰς χερίες.

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χερίες) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)
Τοποθετοῦνται περὶ τὰς χερίας μαζί (ἀπὸ 6-10 περίπου) αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς αὐτὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχού κα-
λοῦνται ἀγκαλιές.

Υπηρετίες

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποῖοι θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ;

Ἄνδρες καὶ γυναῖκες θερίζουν

Οὔτε ὑπάρχουν, οὔτε ὑπάρχουν? ἐπαγγελματίαι θερισταί.

2) Πῶς ἠμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποῖα ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθεῖσατε μετὰ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν).

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμὸν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λουτό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσην (δηλ. νὰ μὴ πονῆ ἡ μέση των) ;

οὐκί

- 4) Ἐβίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμὸς ;
- Ἐβίδετο καὶ δίδεται προσοχή ὡστε ὁ θερισμὸς νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τῆρας, Ἀπριλίου ἢ Μαυριουαίου.....*
- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικά τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά.
- Ἐγράψαμεν εἰς τὴν λεπτομερῆ περιγραφήν τοῦ γεωργικοῦ βίου.....*

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένου ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπένας στάχυν πλέκουν σταυροὺς ἢ ψάθας, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχῶν.

- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχῶν. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπερας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυν εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;
- Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ἀντὶ εὐτάχτην ἔργων.*
Ἄν. ὄχι, ἐδέχαστο ἕταν θὰ γεγραφαίτο.....

- 2) Πώς γίνεται το δεμάτιασμα ; Ποίος έδενε τούς στάχους και ποίος τούς μετέφερε και τούς παρέδιδεν ώς χεριές, άγκαλιές ; Πώς έδένοντο· με κοινά σχοινία, με σχοινία κατασκευασμένα από βελουοειδείς θάμνους, π.χ. βρούλα, σπάρτα κλπ. Κατά τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

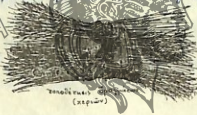
Τοὺς στάχους ἔδενε κυρίως ὁ πῖο γέροι ἀπὸ τοῦς ἀρρενες... αὐτὸς ἀκομνιέας, δίσση ἢ τέρμαλα αὐτὴ ἵνα καταστῆ. Ἐἰς ἀγκαλιές μετέφερον τὰ υπόλοιπα μέλη τῶν ἀκομνιέας πέν. κέρριζοι. Τὰ δεμάτια ἔδενοντο μὲ δεμάσια σου ἔκκερον ἀπὸ τῶν ἰδίων τῶν εἰ. τ. κ. ἔκκερον.....

Πρῶτῃ-πρῶτῇ μόλις πῆσαντι στὸ χωράφι ἢ πρῶτῃ δουλειᾷ τοῦ νοικοκυρίου ἦταν καὶ ἕως τότε μὲ τὰ χέρια κάμποσο σπῆρι γιὰ δεμάτια. Ἀπὸ τὸ ἔβριχε μὲ τὸν καὶ ἄφηνε λίγη ὕδα καὶ μὲν ἐκίγη καὶ ἔτ' ἐντεχία ἔναμε ἀπ' αὐτὸ δεμάτια. διὰ τὸ δέσιμον δὲ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Οἱ στάχους ἔτοποθετοῦτο πρὸς τὴν ἰδίαν πατάτῃ κατ' ἄνωθεν.

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκentrώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκentrώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἔτοποθετοῦντο ;

Ἄνωθεν ἐκέρωνοντο ἑλῖα-ἑλῖα (τρι. α. ρ. ἑλῖα).....
 μὲ τῶν στάχους πρὸς τὴν ἰδίαν κατ' ἄνωθεν.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

Σε γυμνασίον ἀπεχούσας πρὸς τὰ Νο. ἔκ. φυτεύονται
ὡς καὶ ἑνὴ μίαν... ἀποδ. 1-3. τεμάχια πατάτας κατὰ
φεβρουάριον ἢ Μάρτιον.....

2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἄρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν.....

Μὲ δίκέλι. Τοῦτο εἶναι ἐν γυμνασίῳ ἐργασίῳ μὲ δύο
κύβες ἀπεχούσας πρὸς τὰ 15 εἰς.....

δίκέλι

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

1) Ἐσυνθίξτετο παλαιότερον ἢ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τοῦ
χειμῶνα μὲ ξηρὰ χάρτα (π.χ. σανοῦ, τριφυλλί, βίκου); Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

ἢ Ὀκτ. μὲ σκαπ. ἢ βίκου. Μόσαι
μὲ χρυσοῦν. Ὁρῶντες τὸ διὰ χρυσοῦν προσιζόμενοι κτήρια τὸ

θετικό πωρον καὶ τὸ κεραιόρον ἐν ἀνοσιζόμενῳ προσεπάθον νὰ γυμνασθῶσι
τὸ χωράφι διὰ τὴν εὐκαταστάσιν αὐτοῦ. Ἡ κοπή ἐγένετο μὲ τὴν κοβίδα. Ἡ ξή-
ρανσις ἐγένετο διὰ τὴν ἡλιαν. Ἐν τῷ μεταξύ ἐξυφίστανται μὲ τὸ
δίκέλι τὸ ἐγγύθιον κατὰ ἕνα πρὸς τὸ ἑκατὸν ἐπιτόσις θημωννῆς ἐπιτόσις καὶ
2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ἄ.).....

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

3) Ζήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) ^{χρησιμοποιούν κυρίως το δίκουλι...}
Τούτο εἶτο ἐκ ζήλου. μὲ δὲ οὐδὲ χάλα. λιγο. ζυριστός.....

δίκουλι

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς άλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ άλῶνι, εἰς τὴν αὐλήν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

Μετεφέροντο εἰς τὸ άλῶνι.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς άλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σφρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως;

Ο χώρος καλεῖται θεμωνιά. Ἡ τοποθέτησις γίνεται εἰς σφρόν. Δεῖν ὑπάρχει καθωρισμένη πρό-
σώρ τοποθέτησις.

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνεκάθεν εἰς τὸν τόπον σας άλῶνι διὰ τὸν άλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ άλῶνι;

Ὑπῆρχεν ἄλῶνι.....

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ άλῶνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλήν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν;

Κατεσκευάζετο εἰς τὰ ἄκρα τοῦ χωρίου καὶ σήμερῃ καίτοι ἐγγυθὰ ὥστε τὰ ἔχον ἄγρα. Ὑρισμένοι κατε-
σκιάζον ἄλῶνια εἰς τὴν αὐλήν τῆς οἰκίας τῶν.

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ; ἔαν τοῦτο ἀνήκει εἰς πολλές οἰκογενεῖας, πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του, δηλ. με ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Ἀνήκει εἰς μίαν ἢ καὶ περισσοτέρας οἰκογενεῖας, ὅταν ἀνήκει εἰς περισσοτέρας τότε ἡ χρῆσις του γίνεται με σειράν καὶ ἐξουσίαν. Ἀδελφικὴ ἢ πρώτη ὠριμένην ἡμέραν, δεύτερη ἢ τρίτη κ.ο.κ. Ὁ χρόνος θὰ ὑπολογισθῇ ἀπ' τὸ φύσιμα τοῦ ἀλώμενου.

- 6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ;

Ἀπὸ ἀρχῆς Ἰουνίου ἕως 15^{ης} Αὐγούστου

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (με δάπεδον ἐστρωμένον με πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχεδιάγραμμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

Ὁ ἀλώνι εἶναι τοῦ χωματάλωνο

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἐτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνο· καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων)

Ἄφω καθαρισθῆ κατὰ τὴν ἀνάγκην τὸ δάπεδόν του διὰ μείγματος κείων βοῶν καὶ ἀχύρων.

- 9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐνάρξις τοῦ ἀλωνισμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

Ὀχι

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἰοδηήποτε ἄλλον.

Το σάκετο πηλαί. τρέβειρα. δειμάτια. εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀλωνιοῦ.
 εἰ σχῆμα σταχυῶν καὶ ἕκ. συνεχεία. γύρω τῶ ἐπιόλουκα. με'...
 πού' εἰσάχου. ἀνάτοτε. ἑρῶ. τὸ κέντρον τοῦ ἀλωνιοῦ.....

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχυῶν διὰ τῆς χρησιμοπο-
 ἡσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχυῶν διὰ τῆς καταπατή-
 σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένου ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
 Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
 νιοῦ ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγηρός,
 στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ οὗοιου ἐξαρτῶν-
 ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συκρατοῦν-
 ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶ ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
 κῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

Τὸ ἀλώνισμα γίνετο διὰ ζῶων βοῶν ἢ ἵππων οἵτινες ἔου-
 ροτ ζυγίζοντο ἐβαρκαὶ κατασκευασμένην ἐκ ξύλου ἕκ. κλάδου
 ("Λουριῶν") καὶ ζυγῶν " γάβροι " ἐπὶ τῆς ἐβαρκαῖ ἑκάστη το

αἱ δὲ ἐκ. ὡς ἐξεί. ἀπὸ τῶν τῶ ζῶων.....
 ζυγίζοντο εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ δὲν ὑπῆρχε.

β) Πῶς ζεῦνται οἱ βόες, τὰ ἀλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
 ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινί ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
 στυλον με' τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινί εἰς θηλειῆς,
 αἱ ὅποιαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
 εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος τὸ
 μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
 μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὅποιον σχηματίζει θηλειῆς περὶ τὸν
 λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
 ἀκόμη) ἀλώνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες και σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

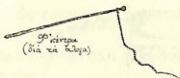
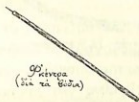
- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἄλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἄλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶ εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἄλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἄλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἐὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἄλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνι, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἐλωνίζοντο (ἢ ἄλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακὰ μὲ ἄλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκία, ρεβίθια κ.ἄ.) ἤλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων;

- 15) Πώς λέγεται η εργασία του άλωνίσματος ενός άπλώματος, δηλ. ενός στρώματος σταχύων εντός του άλωνιού. (Έν Κρήτη καλείται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. άπλώματα) σίτου, κριθής, βρώμης κλπ. ήλωνίζοντο καθ' ημέραν

..... ? λέγεται "στρώσις", ως γρηγορέθητε στρώσις μία στρώσις ήλωνίζετε καθ' ημέραν

- 16) Πώς λέγονται οι άλωνισθέντες στάχυες, προτού λιχνισθοῦν διά νά άποχωρισθοῦν τὰ άχυρα από τόν καρπόν ; (έν Κρήτη : μάλαμα)

..... κλακίνα

- 17) Ποιοι άλωνίζουν : ό ίδιος ό γεωργός με ιδικά του ζῶα ή ύπῆρχον (ή ύπάρχουν άκόμη) ειδικοί άλωνιστάι (έν Αίτωλία: βαλμάδες, δηλ. τοπαπῆδες, καλούμενοι άλωνιστάι και άγωχιάτες), οι όποιοί είχαν βόδια ή αλογα και ανέλαβαν τον άλωνισμόν

..... Ο ίδιος ό γεωργός με τὰ ζῶα του ζῶα

- 18) Πλήν του μέσου τούτου με ζῶα και με άλωνιστικόν εργαλείον ύπῆρχον παλαιότερον είς χρήσιν άλλα μέσα χωρισμού του καρπού από τούς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρόν ξύλον (τόν κόπανον) ή με άλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω έν σελ. 26 εικόνα).

..... Όχι

- 19) Ό κόπανος οὔτος πῶς ἐλέγετο· έκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μήκος και πάχος είχε και ποίον τὸ σχήμά του ;

..... "Ο κόπανος" κατεσκευάζετο εκ ξύλου ωπλαίνου αμύβης.

..... Είχε μήκος 1 μ. περίπου. Το πάχος του δεν ήτο ομοιόμορφον.

..... Ο μυσός είχε πάχος 6 εκ. περίπου, ο δέ υπόλοιπος 8-9 εκ.

Κόπανος

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλὴν;
 Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου;
 (π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.).....

*Ἐγένετο χρῆσις κοπάνου εἰς τὴν φακὴν, τὰ ρεβίθια, τὰ
 κοκκία, τὰ φασόλια.*

κόπανος εἰροφυλάξ

ξύλο κοπανιστοῦ διὰ τὸ κοπάνισμα
 μικροῦ ἀμφοῦ δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο ἴσον ὑπὸ τῶν μελῶν
 τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
 ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
 Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
 παραγωγῶν;

*Ἐγένετο ἴσον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.
 Μεγάλοι παραγωγεῖς δὲν ὑπέρχον.*

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
 Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι
 στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν;
 Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

και εις την άχυροποίησιν τών σταχύων; (Περιγράψατε λεπτομερώς τόν τρόπον τούτον χωρισμού του καρπού από τους στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ή φωτογραφίας)

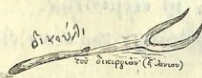
Δεν έγινετο κοπάνισμα σταχύων.

- 22) Κατά τὸ άλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγοῦδια; Ἐάν ναι, ποῖα;
Κατά τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας;

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συντεταγισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) *το 1955. Δεν την επρομηθευθη πρόσωπον. Συντάχθη χωρίον εγγ. 2/1/55 ἐπὶ τὸν ἄλωνα τῶν χωρίων τοῦ παριώτου ἐστὶν ἐπιμεληστικῆς καὶ ἀνεπάρκεις εἰς τὴν ἀρτιότητα καὶ τὴν "πατάγαν" των λόγων τῆς. Χρηστέα ἐστὶν τὸν τῶν τῆς βερίφοαλωνιστικῆς. Λίχνισμα*

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ: λειῶμα, ἐν Κρήτῃ: μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα πῶς λέγεται τοῦτο· (εἰς Κρήτην: θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον: δικριάνι, ἀλλαχοῦ: δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.....

Οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες λέγονται "κλασίνα". Ἡ κλασίνα σωρεῖται διὰ τοῦ λίκχιμα. μὲ τὸ δικριάνι, τὸ καρπολόγι καὶ τὸ ἐξέλινο βτυάρι.

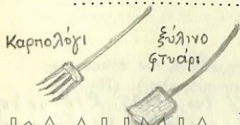
Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμόν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

Ὁ ἐχθρὸς ματιζόμενος σωρὸς ἔχει σπῆμα ἰσπίτηκος. Πρὸ τοῦ ἀρχαίου τοῦ λίχνιστος. καρφώνεται τὸ ἔθιμον εἰς τὸν σωρὸν τοῦ καρπολόγου.

2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχθυογραφήσατε τοῦτο.....

Μὲ τὸ καρπολόγι καὶ τὸ ξύλινο φτυάρι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῖος λιχνῶς (ἀνεμίξει) ἄνδρας, γυναικῶς εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας.

4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ (εἰς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεῦτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σίτος κλπ ;

Τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων λέγονται κόμπια.....

Ταῦτα ἀποχωρίζονται ἀπὸ τοῦ καρποῦ μετὰ τὸν λίχνιστον.

Δεῦτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν ζώων ἀποφλοιώνει τὸν σίτον ἀπὸ τῶν κόντυλων.

.....

5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦσις τῶν ζώων διὰ τὸ δεῦτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο ; πῶς λέγεται ; (Ἐν

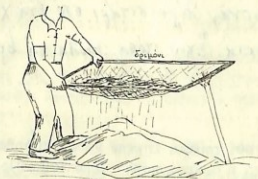
Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

Μετ' αὐτὸ δερμόνισμα.

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου: ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

νων με ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μετ' τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους: βολίστρη, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερώς τούς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

Κοσκινίζεται μὲ τὸ φερόμι: τοῦτο εἶναι ἕνα μεγάλο κόσκινο
μὲ εἰδικὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὡς εἰς τὸ ἐν ἄκρῳ ἔχει
μὴν λαβὴν (θελιδία) ἐντὸς τῆς ὁποίας περνοῦν τὸ καρπολάχι.
Ἀπὸ τῶν ἄλλων ἄκρων κρατᾷ ὁ γεωργὸς καὶ κινῶντας τὸ πῆξιν ὁ
καρπὸς καὶ παραμένον τὰ κόμματα.

7) Ὄταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ;
Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυ-
ρός; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται
κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος
(θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς
τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ.

Ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν μὲ τὸ ξύλινο φτυάρι.

Ἐπὶ αὐτῆς κορυφῆς τοῦ σωροῦ χαράσσεται πρὸς τὸ φτυάρι

σταυρὸς καὶ περιπηγνύεται εἰς τὴν κορυφὴν τὸ φτυάρι.

Ἀκολουθεῖ ὁ γεωργὸς κἀκεῖ τὸν σωρόν τὸν πῆξιν: "Νὰ τὸ φάμε
μὲ χυὰ ἀεζαρμένει νάκασι ὁ Μεγαλλοέκαρος μὲ τὸ ἴδιον πῆξιν καὶ
τὴν ἄλλα μὴν τῆς οἰκογενείας του.

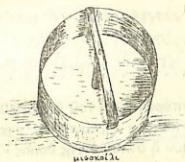
8) Ἀλλὰ εἴθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.)
εἰς τὴν ἀποθήκην.

Μερικοὶ ἐπαιροῦν λίγο σιτάρι εἰς ἕνα χάρτινον καὶ ἔδω-
χαν: "Ὁεα σπυρίδι... ἔχιν τόεα καλὰ καὶ ἄβρα. v.....

γ'.1) Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως
εἰς τὸ ἀλώνι π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια.
Ἦρχετο ὁ δεκατιστής εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο
ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἰπραξίν ὑπὸ τοῦ
δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλά κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

"Ἐπρεπε νὰ καταβῆθῃ ἡ δεκάτη. Ἦρχετο ὁ δεκασιτιστὴς εἰς τὸ ἄλωνι καὶ ἄφ' οὗ ἡμέτερον τὸν οἶτον μὲ τὸ "κουβέλι" (δοχεῖον ξύλινον χωρητικὸν τοῦτο. 10. ὀκάδων). ἔπιαιρεν ἡ κελεύσθαι τῆν δεκάτην.....

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρῆσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημοτριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν)

Κατεβάλλοντο τὸ παπαδιάτικο καὶ τὸ ἀγροφυλακιάτικο, τὸ ἐν χρῆσει παλαιότερον μέτρον τῶν δημοτριακῶν ἦτο τὸ "κουβέλι".

3) Ποῦ ἀππεθηκέυτο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας)

Ἀππεθηκέυτο ὁ καρπὸς ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας εἰς τὰ "ἀμφορία" (μεγάλαι ξύλινα δοχεῖα).

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀππεθηκέυτο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ;
Ὁ ἄκρυρον ἀπέθηκεν εἰς ἀκρυρον ἕως ἀφίετο
ημεῖσι καὶ οἰκίαι σου.....

5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τούτων καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ;

Μετὰ τὸ ἀλώνισμα :

6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων,
τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖόν τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμια φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Εἰς Ἀποκριές καὶ τὸ Πάσχα

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ;
Ὁ ἑσπέρας καὶ Ἀποκριν... εἰς τὸ κτήματα...
Ὁ Πάσχα, κατὰ τὴν ὥραν πού ὁ παπὰς ἔβγαλε.
μέ τὴν Ἀνάστασιν, ἕνα ἡμέρα φωτιάς εἰς τὴν ἀγία.
μέρος τοῦ χωριοῦ.

2) Πώς λέγεται η φωτιά αυτή; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

Φανός

β'. 1) Ποιοι ανάπτουν την πυράν' παιδιά, ηλικιωμένοι, ποιος άλλος;...

Παιδιά

2) Ποιος ή ποιοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διά τήν πυράν.

Τὰ κλέπτουν; "Αν ναι, από ποιον μέρος;.....

Τά μαζεύουν από τό δάσος τ' παιδιά.

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Τά συγκεντρώνουν σωματ. σελ. θυρωριά.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποιαί αί συνήθειαι εις κάθε τόπον διά κάθε πυράν;

1) Προσευχάι, διάφοροι έπικλήσεις, εφορία, άσματα, κρότοι, θόρυβος.

Καταγράψατε τὰ σχετικά κείμενα.....

Ὡς ἡσέκρευ λέγουσ: ὄνωι καίχωνται τὰ ξύλα. ἔπει τὰ
καούσ καί τὰ διάφορα ἐπιβλάθη. ἔντομα καί ζωνύφια πού
εἶναι στό σόιτι μας καί στό σαρτά μας. (γύθλος, κοριοί,
σκουλήμια τού καλαμπακισι κ.λ.π.).....

2) Πηδήματα, χοροί γύρω από τήν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

δύο μεγίστο χοροί καί πηδήματα, οὔτε

γίνονται.

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

Ἦντοτε ἄλλο ἔκτος ἡνὸς ἑῶνα

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα (περιγράψατε λεπτομερῶς)

Ἰούδα

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφήν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΚΛ, Έρωτ. Θεωρ. II 101 / 1970

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Τοῦ γεωργικοῦ βίου ἀπὸ τῆς προετοιμα-
σίας διὰ τὴν σπορὰν τῶν δημητριακῶν
μέχρι τοῦ ἀλμυρισμοῦ καὶ τῆς ἀποθηκί-
σεως αὐτῶν

ΥΠΟ

ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΜΠΡΟΥ

Διδάσκοντος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΔΕΛΦΩΝ ΠΕΤΡΟΥ
τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου Πετρεῶντος,
Ἑκπαιδευτικῆς Περιφέρειας Μουζακίου.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

α) Το ὄργωμα:

Το ὄργωμα γίνεται κυρίως τὸ φθινόπωρο.

Τὸ φθινόπωρο εἶναι ἡ γεωσχή τοῦ κόπρου καὶ τοῦ μόσθου. Εἶναι ἡ γεωσχή τῆς γελωίδος καὶ τῆς προσημότης γιὰ μιὰ πλεονεξία βοδινὰ ποὺ θὰ γεμίση "α' ἀμπάρια" μὲ καρῶ καὶ εἰς καρδιές μὲ γαρά.

Μὲ τὴν πρώτην ἀκρίαν γιὰ τὴν τοῦ φθινοπώρου οἱ γεωργὸι ἀρχίζουσι τὰ ἐτοιμάζονται. Ἄλλοι σιερθεύουν τὸ ἀλάτι τους — μὲχρι τὸ 1930 αερίθου τὸ ζύδιον, ἀπὸ τότε κι ὑπερα τὸ σιδιροῦν — ἄλλοι πηγαινουν εἰς τὸ "γύφτο" τὸ ὑνὶ γιὰ τὰ τὸ βάλλη "προσημύτη". Διὸ γύφτο γεώσης θὰ ἴτανε τὰ φτειάζουσι καὶ τ' ἄλλα γεωργικὰ τους εργαλεῖα. Τὸν καβρά, τὸ δικέλι καὶ τὴν βκεπαρτά. Τὴν ἀέλλα ἀρχότερα κατὰ τὸ 1946.

— "Θέλω νὰ μ' τὰ φκιάνησι κατὰ μαστορα.
Νὰ τὰ βάλλησι καὶ τοιδίκε, νὰ μὴ γυρῶν μπροστά."

— "Θά στα φτιάξω ἰγώ γὰ κόβουν πέτρις", ἀπατά
ὁ εἰδηρορχός.

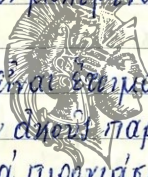
"Ἄλλοι διορθώνουν τὸ ψυγὸ καὶ (καί) τὴ σβάρνα
τὴν ζύδιτη μέχρι τὸ 1940 ωρίπου, τὴν σιδερέ-
νια ἀρχότερα. Ἄλλοι φτιάτουν εἰς ψωδεις. φτι-
άνουν πολλὰς ψωδεις, ἰδίως κρασίει χιὰ γὰ
μὴ σπάξουν εὐκολα. "Θά γαντζέουν" καὶ βόδια
μόλις εἰς γέφυρ, ὅσο γὰ στρώσουν γιὰ τὴν ζέμα-
σαν ἀπ' τὴν ἀνζή ως τῶρα. Ἐπειτα εἰν' κι
τὰ χωράφια χιὰ, ὅτι εἰν' ἄργωματα.

ΑΚΑΔΗΜΑ ΤΗΣ ΓΥΧΗΣ ΕΙΝΑΙ ΘΑΘΙΑ ΡΙΣΗΝ
ἀλλὰ ὅλων ὅμως τῶν γυχῶν εἶναι θαθιά ριση-
μένη ἢ πιστις ἀπὸ τῶν ἀλεξανδραιογενῶν, τῶν
θεῶν. "Ὅ, τ κι γὰ κάνουμι μεῖς, ἀμα δέ
θέλει οὐ θεὸς τίποντις δέ γίνεται". Γι' αὐτό
ἔχουν καθιερώσει τὴν πρό τῆς 26^{ης} Ὀκτω-
βρίου Κυριακὴν, ὡς ἡμέραν ἀγιασμοῦ τῶν
σπόρων.

Τὴν ἡμέρα αὐτὴ καθὲ νοικοκυρὰ παίρνει
λίγα ἀπ' ὅλα στα "σπορίματα" καὶ τὰ σηκαίνει
εἰς τὴν πεκκηλοσία. Μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουρ-

γιας ο παπας κεινι τον αγιασμο. Ολοι με κατα-
 νυξη παρακολουθουν. Μόλις τελειώσει ο παπας
 και δωσει την ελχη του, παιρνουν τα εμποριμα.
 τον διδουται ωρα καθε μια και τις δικες
 της ελχης νοερα. "Να δωσ' ουθις να χημις'
 τ' αμπαρι". "Βλεφα θε μου να πληθυνουν" κα.
 4 Τωτερα καθε μια πηγαίνει στο σπιτι της. Εκει
 τα βαζει στο στομα καθαρο μεροι να μη σκοπιστουν
 και να μη τ' αγγιζου "μολιμ'να χερια" μεχρι
 να παρ' για σπορα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Η ενω ωρα ολα είναι ετοιμα, σε καθε οψη
 και ειντε αλλο δεν ανου παρα "Ποτι θα
 βρεξ', ωρε παιδια, να πιρονιση, να πα να
 οργωβουμι". Αρχει να βρεξ ουθις, μεγαλ' η
 χερτ "δεις αλλος". "Ολα θα γηουν, ζερ' ου
 θις".

?Εωι αιλουι αρχισε να βρεχη κι η γη να
 μαλακωμ. ωρα αχωνουτ ποτε να "κρατ'ο"
 για να ριχτου στο οργωμα. Δε ληγει ριφει η
 βροχη σταματα.

— Γυναίκα, η βροχή κράτσει. Ταχιά είναι για
 δλεια, πρώτα ού θιδι, λέγει ο νοικοκύρης.
 Ύστερα φρέχει και κόνη Άλλη μιά εποιηώρη-
 οι των περιχαλίων σου. Κι άφου βεβαιωθή ότι όλα
 πλέον είναι "εν τάξει" εά συγκεντρώται στην
 αυλή του σπιτιού σου.

Βραδιάζει. Η νοικοκυρά ηταινοέρχεται. θέλει
 να κόνη ό,τι άναγκαίως δουλειές "έχει.

— Άντρα, να εαίης εά βέβια κι εό μπιλαρ κα-
 λά. Μην άστοχίης.

~~ΑΚΑΝΑΙΜΑΧΙΑ~~ ΔΕΝ ΔΙΣΤΟΥΧΑΙΝ ~~ΑΘΗΝΩΝ~~

Δέ λίγο ερωτι κι άφου κάτουν είν προεωχή
 σου κοιμούνται γέφυρι για να ζυωθήσουν νύχτα
 να ετοιμαστούν και να ξεκινήσουν.

Μέ εό πρώτο λάλημα των αετινων, εό άλάν-
 θαστο αυτό ζυωτηρι των χωρικων, ελα είναι
 σο ωδοι. Ο νοικοκύρης εαίφει εά ψωδα σου και
 η νοικοκυρά εεοιμαίφει εό φαγητό της ημέρας.
 Κι γενω άκόμη είναι νύχτα ξεκινούν. Φορτώ-
 νον "εά ζυγάλητρα" ετό μολδρι κι ελα τ'

Άλλα πράγματα, παίρνουν τό ψευδρι και ξε-
κινου. Μι' εα' χαράματα φθαίνου. Ξεφορτώ-
νου. Αμέως ύστερα γυρίζου τό άλλοτερι από
την Ανατολή, φέρνου τὰ βόδια στη θέσι τους
και βάβου φεάνω τό ψυό. Δένου εις ψωάει
μι' εα' δεινιά και τό άλλοτερι στο ψυό μι' εα'
λουρι. Ο νοικοκύρης κάνει τό σταυρό του.

- Άντε, γυγαίκα, καλη' αρχή, καλό βράδυ και
καλό τέλος.

- Ου θιός τὰ δύο' άντρα μι' **ΑΙΤΑΔΗΜΙΑ ΑΡΧΙΣΤΗ** "Όσον καρδιά μι', **ΑΘΗΝ**
και τό άρσημα αρχίση "Όσον καρδιά μι',

μέσα κοκκίγη μι', άντε λεβέντισ μι' ".
φθάνη τό μεσημέρι. Ξεγώνου τό ψευδρι και
τό δίκου γά φάνη. "Υστερα κάθονται κι αύτοι
σταυρωσάσι. Κάνου την προσοχή τους, τρώου
και ζατα' προσοχή. Πιτζίφου τὰ ψωά, τὰ
ψώνου κι αρχίση νάλη ή δουλειά. Τό βράδυ
μι' εα' κτύπημα της χαμωδνας για' εσπερινό
ή φερχαία σταματά. Σταυρωσάσι και
εσπερινάφου για' τό ψυρισμό. Την άλλη μέρα

6
ωδήι τὰ ἴδια. Ἔτσι τὸ ὑγί ἀντακτώνεται σιγά-
σιγά καὶ μὴ κάνει τὸ χωράφι μαύρο. Γίνεται τὸ
πρῶτο ἔργωμα γιὰ τὰ τὸ διαβέχτη τὸ δεύτερο
ἕστερα ἀπὸ ἕνα μῆνα περίπου, "καὶ τοῦ ἔδι-
τρέποντος".

Ἔωρα τὸ χωράφι εἶναι πλέον ἔτοιμο γιὰ σπορά.

β) Ἡ σπορά

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΑΡΤΩΣ ΝΕΡΟ ΚΑΙ ΤΑ ΧΩΡΑΦΙΑ ΤῆΣ
ΔΕΡΡΩΣΟΝ " ὅλοι οἱ γέωργοι μὲ τὸ πρῶτο λάθη-
μα αὐτὸ πετεινοῦ εὐρίσκονται στὸ πόδι.

Ἡ νοικοκυρὰ παίρνει τὸν ἀγριασμένο σπόρο ἀ-
πὸ τὸ καθαρό μέρος ὡς τὸν εἶχε καὶ τὸν ἀνα-
κατεῖ μὲ τὸ ἄλλο σιτάρι ποὺ εἶχαν κρατήσει
γιὰ σπόρο. Παιδιά ἀνακάνουν τὸν σπόρο καὶ
μὲ σκόνη βορέσιου γιὰ νὰ μὴ προσβληθεῖ τὸ
φυτὸ ἀπὸ δαυλό. Σήμερα τὸν ἀνακατεῖ μὲ
δαυδίτιη. Ἐστερα τὸν φορτώνουν στὸ μινθάρη,

7

κρεμμύδα ή "βιασέδα" (ζυθίνο δοχείο νερού),
βάψουν κι ό,τι άλλα πράγματα έχουν, τροφή ζώ-
ων κ.λ.π. παίρνουν τό ζευγάρι, τό ζυγάδιτρα και
ήν σβάρνα και ζευκνόν.

Διόχωραφι ωγαίνον μόνο όσοι θά περμασθούν
όλη ήν ήμέρα. Εάν κανέσ σιτινικός πρόκειται
νά γυρίση ωρίν τό όρδόν, δέν αν ήωστρέωει ή
νοτιοκωρά. Όσοι θά ώάνε πρέπει νά γυρίσουν
όλοι μαζί. Τό έχουν δέ κιατά τά γυρίση κίωσος
στά μισά ήν ωρώτη ήμέρας. Αίς σωράσ. φο-
βούσση ωίς ή σωράσ δέ θά ώάνη κίλη, αίς
θά μέση στη μέση γιατί θά συμβή κίωσος κια-
κό.

Μέ τό γλυμοχαράμα φθάνουν. Ξεφορτώνουν
κι άμείωνσ ζέων. Βάψουν τό ζυγό στα βόδια
και ωίωσ δέκουν ήν σβάρνα. Ο γιωρχός ωάφρη
τόν "αρουβά" μέ τό σωρο και τόσ σταυρώνει
αίς φορέσ λέγοντας: "Καθή αρχή και καλό
αέλος. Καθή σωρά. Βλόγα Χριστέ τούς κόπου
μας." Όσα σπειριά, τόσα μάλά τά πάρωρε "

8
"Έσεται κλέη τόν σταυρό του κι άρχίση να
σπέρη τό χωράφι. Μόλις τελείωση τόν σπαρ-
μό παίρνει τό ψευδίρι και σβαρνίφει καλά
όλο τό χωράφι ώστε να γηλοχωματίση και να
σηλωαστή καλά ο σάβρος.

δημείωσις: Μετά τό 1950, ότε άρχισα τό πρώτον
ή Χρήσις τών Χημικών λιπασμάτων, ό γεωργός
από τής σωρός ρίχνη στά ώσταχτά μέ τά χέρια
τό λίπασμα κι έσεται σωρός.

Τό μεσημέρι θα κοιμησώ καί γάνε. Η νοικοκυρά
έβριζε τό φάρμακόν που κίχνη είχε σκορπίσει και
τά βάζει στη μέση. Κάθισα σταυροσώδι και
κάνουν τήν αροσενχή τών. Σαντα εώχέι: "Άντε
καλό καρπό, καλή σοδειά. Κι άπό τό καινούργιο
στιάρι γυρά ". Πάλι όπό τέλος τό σταυρό του
και σηκώνονται. Η ίδια δουλειά ξεκάρχίφει.
Τά βόδια τραβώντας τήν σβάρνα άγρομαχού.
Ο γεωργός θέλοντας να τά πολλαπλήση όλο
και τά φυλάξει: "Άντε και τελειώνουμε ". Κι
άντα δέξ και παταλαβαίνουν όλο και ωριμο-

νερο ἔραβαν. Ἡ ἡμέρα κατὰ ψουχη, μὲτο ἔν
ὁ καιρός εἶν τό θελήσει.

Πόσα ὑποφέρει ὁ καιρμῖνος ὁ γεωργάτης καὶ
ὡ παρὰ ζερόβρι καί εἰς συχνά βροχοθύελλες
αὐτὸ ζεθαῶνε καθὼς ἀκούγουν οἱ οὐρανοὶ καί
χύνεται ἀκραντο, δὴν ἀπὸ οὐράνιον καταρρα-
κτες, τὸ ἄφθερο βροχόνερο καί μονόνερο!

Μέ τὸ κτύπημα αὐτῆς καρμῖνας γιὰ εὐπερι-
κό, κἀκου τὸ σταυρὸν τοῦ εὐφύου τοῦ γεωργά,
ωαῖρον τὰ ὠράματα τῆς καὶ εὐδοστρέφου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

"Ἐὰν συνεχίξῃς ἡ σιωπὴ ἔδει εἰς ἡμέρες.
ἢ ἔταν ἀδύνηση, πάλι ἔλατ: "Αἰδία κεν-
βῆδία τὰ ἰατρικῆ". "Καθὴ χρονιά μας".

ἀνέθως ἡ σιωπὴ ἀελεῖνε τὴν γιορτὴ αὐτῆ
ἐξοδίων αὐτῆ θεοδόκον, μέ τὸ πάλι ἡμερολό-
γιο. Τῆς Παναχίας "αὐτῆ Ἀθεοσπερίτισσα" ἔως
αὐτῆ Ἰάκων οἱ χωρικοί. Ἡ, τὸ ἀρχότερον, εὐδ
Ἰγίου Ἀνδρέου. Εἰς ἡμέρες αὐτῆς, αὐτῆ Παναχίας
καὶ εὐδ Ἰγίου Ἀνδρέου, δὲ κἀσε γεωργικὸ σπῖρα

βράζουν στον "αίτη φέρη" (κατωπόδα) ή στο πουνάδι.
 Λίγα λίπ' όλα τα δημητριακά για τα εύχρηστα τα
 φουσκώσουν οι καρποί ετήρη και τα φυτόντων.

"Νά φουσκώσουν κι τα θιρέγγου. Νά γιμίξ' ^ε
 τὸ χωράφι". "Ὅπως φουσκώτου στ' φωτιά τα
 φουσκώσουν και στ' η'". "Ὅπως γιμίξ' τὸ
 τσιχάδι, τὰ γιμίξ' κι οὐ τῶσιν".

Ἡ σπορά λοιπὸν τελείωσε. Τώρα ὡλεόν οἱ γε-
 ωργὸι θά παρακολουθοῦν τὰ σπάρτά τους, ὡς
 προχωρεῖ τὸ φυτόντα καὶ τὸ μέγεθός των
 φύτων. Βέβαια θά παρακολουθοῦν καὶ τὸν και-
 ρό καὶ θά συμφεραζοῦν τὴ θεοδία θά ἔχουν.
 Οἱ γενναυλαγέει τὸς καιροῦ θά φέροντ καὶ εἰς
 γυχέει των γεωργῶν γενναυλαγέει. Ἡ ἀγωνία καὶ
 τὸ γενναυλαγέει των οἱ θά σταματήσῃ μέγρι τὴν
 πεσοχή τὸς θερισμοῦ.

8) Ο Θερισμός :

Μέ πόνη ἀγωνία καί λαχτῆρα περιμένουν οἱ
γεωργοί τὸν Ἰούνιο! Ὁ Ἰούνιος εἶναι ὁ μῆνας
τοῦ θερισμοῦ. Ὁ νοικοκύριος ὄλο καί συγκαταέρ-
χεται εἰς ἐστέρια σου. ὄλο καί κοιτάζει τὸν οὐ-
ρανό θέλεις τὰ νά μαυρεύσῃ ἢ θά βρέξῃ ἢ ὄχι.

Γιατί σου εἶναι γνωστὴς οἱ ἠώσομες βροχὲς ποὺ
πέφτουν κατὰ τὸ κάλοκαρπύ. Πόδες καὶ ὠσές
φορὲς δὲν ἔχει δει τὰ ἀφανίζεται μέσα εἰς
τὰ ἀπὸ τὰ κατὰ τὸν ἄρα τὸ ἐκείνο γὰρ τὸ ἀπὸ
αἰς μαύρες τοῦ κάλοκαρπού!

— Ἄντε, γυναῖκα, καλὸὶ φαίνεται ὁ καιρός.

Ἄγριο ἀρέσει ν' ἀρχίσουμε θερό.

— Ναι, ἄντρα μ' ἀρνάει οὗ καιρός. Δὲν εἶναι
γιά κασιό. Πρέπει νά σμαζέγουμε τοὺ θερό μας.

Ἡ γυναῖκα εἶναι ἔτοιμη καὶ θά κατεβῆ τὰ
δρεῶνια, θά εἰς θεροκόση καὶ θά εἰς ἔχῃ ἔτσι-
μα.

— Ἐαχιά, ἄντρα μ' εἶναι ἀδιστέρη κα ἀρέσει

νά κάνουν βιβτέ (βρχή).

Μόρον δωτέρα, τεάρτη η Παρασκευή πρέπει
νά κάνουν την βρχή. θεωρούν τις ημέρες
αυτές ως γούρκες - καλές.

η Έτσι την Άλλη μέρα ο επιτονοικοκύρης θα
πάη και θα κόψη μία χεριά βιτάρι. Θα προ-
βουχηθή και ωάηι στο θεό, δώσει και στο όργω-
μα και στη σωρά, να τον βοηθήση να το θερί-
ση καλά και να ωάνη καλά όλες αυτές οι μέ-
ρες, ωσπου να το ελωτήση. "Αντε καλή βρχή

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΑΛΩΣ ΔΕΧΘΕΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΑ

Την Άλλη μέρα όλη οι οσσητικοί μέ σο σικά-
ειμο του άρχοντος βρίσκονται στο ωόδι. Δωστό
ωαμψόρι. Εάν η φαμιλιά του επιτονοικοκύρη
δέν βρχεί για να θερίση τα βιτάρια του, τότε
ωάηρνεη και Άλλες γυναίκες για να τον βοηθή-
σουν κι όταν τελειώσουν τά δικά του θα βοη-
θήσουν να τελειώσουν κι τρεκίτων.

η Έτσι εωτά-εωτά, γένιά-γένιά, γενιωνών
αροτον άκόρη γλυκοχαράζει για τα χωράρια.

Επί ερέμω, ἄν και εἶναι ἀκόμη ἠρωί, τίωστε
 δὲ τοὺς ἀεμωδίζη γὰρ τὰ μὴ ἀρχίβου καὶ τρα-
 γουδία. Γέλια, τραγουδία καὶ χαρούμενες φωνές
 ἀντηχοῦν σὲ ὄλο καὶ δίδουμα. Πραχωροῦν, ὄλο
 καὶ ἠραχωροῦν. Τὰ σταῖρια τοὺς ὑερίμενον
 μετώμειρα καὶ κατὰξανθα.

Ἀπροστά ἀημίονου οἱ αἰό νέσι σολωδίας
 καὶ αἰψορίας. Παραώτω οἱ γυναῖκες μὲ καὶ
 δρεωάτη σὺν ὤρω καὶ ὠτω-ῶτω ἔρχεται
 ὁ νοικοκύρης μὲ καὶ μωδία φορτωμένο μὲ
 νερό καὶ τὰ ἄλλα ἀεμωδία. Σὲ ἄγε φάσκου.
 Ζεγορτώτου, κρεμοῦ καὶ ἑπιστάτες ἐπὶ δέντρα.
 Κάκου καὶ σταυροῦ τοῦ καὶ ὄλοι ἕχουτας :

- Ἄντε καλὴ βουδία γάχης μωδρημα θανδοῦ.
- Ἐχαρισῶ, εὐχαρισῶ, καλὸ αἶμα. Ὁ Θεὸς βοή-
 θης. Δοξασμένο γὰρ καὶ τὸ ὄνομά σου.
- ἢ ἀρχίβου. Χρᾶω-χρῶω, ἠκούγοιτι καὶ
 δρεωάτη καὶ ἑριστάτων. Οἱ γυναῖκες χαρού-
 μενες καὶ γρήγορες μὲ αἰς τοῖσι ἐπὶ κρη-
 δια γὰρ τὰ ἀρογυλίσωνται καὶ αἰς κεντέρει

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

14

ἀχτίδες τοῦ καλοκαιριτικοῦ ἡλίου. Ὁ
τραγοῦδι ὄρεσι καὶ θεῶν δέν σταματᾷ. Ἄν-
τηκεῖ στὰ θρησκεία καὶ οὐκ ἐπιματιές.

Παραθέτουμε κατωτέρω δύο τραγοῦδια τοῦ
θεριουμοῦ.

" Πάρω τοῦ δεριπάρου μου καὶ πῶν γὰ μάσω ἐτάρα.

Χεῖρες, χεῖρες ἀμάτρωα καὶ ἐπὶ ματιῶν γὰ δένω.

Ἄλλοι τὰ λέγε βότωνα καὶ ἄλλοι τὰ λέγου μάτρωα.

Ματρωα ἄτρωα βότωνα, ματρωα ἄτρωα μάτρωα.

Ὡς μάτρωα αἰς ἔμπορεσι καὶ ἀρχῶντας ὄρεσι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΚΑΘΗΜΕΡΑ

" Ἐγὼ ὁ ἡλῖος ἔγυρε πᾶσι καὶ βασιλεύει

καὶ ὁ Γιάνης μένει ματρωός καὶ ματρωός θερίζει.

Σαύθη καὶ βράθη δένωα, καὶ γῆς δένωα γερνίζει.

Καὶ ὁ ἡλῖος τὸν θερίζουσι καὶ ὁ ἡλῖος τὸν ρωτᾷ.

Ὁ ἔχει Γιάνη μὲ καὶ πλάτρωα, ὁ ἔχει καὶ ἀκατρωα-

γεις - - - "

Ἄλλοι καὶ ἄν τοῦ τραγοῦδι σταματήσῃ, θ' ἀρχί-

σου ε'κείνοτα κι οι ιστορίες σου τους κα-
που όλου να ξεστούν στα γέλια κι έτσι η
αεργασία να αρχωρή χωρίς να γίνεται τόσο
αποθηνή η κόρασι.

— Άντε, Βασίλω, και εσύ φάγαρε.

— Τι να σε κάν'η Βασιλιούδα, είνι μικρή
γκόμα.

— Για αήρα όμως πόσον θιρίτζ', σά νάνι
αερατή.

Κι γένω ο θερισμός συνεχίζεται, ο ήλιος έχει
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΧΗΝ
ρι και να καταρμάλα, γένω ο ιδρώτας αβ-
λακύνει σα κρόκωά σου.

Δέν έχει φθάσει γκόμα γκόμα και γά η
ποικωυρά, η γυνάικα σου γμωρου, έρχεται.

Έρχεται μέ σόν τρουβά και σήν καταρόλα
φέρουτας φαγητό για τους θεριστάδες. Τα κρε-
μα σόν 'λοπο και ρίχνεται κι αὐτή στη
δουλειά.

Όλοι θερίζουν, γελούν, τραγουδούν. Όμως κρύασι

νά σταματίσουν για λίγο το θέρισμα και νά δέ-
σουν δύο θέριβαν γιατί μωρή μέ ένα βρόσχο
φύσωνα του ανέμου νά εισροήται εις τόσον ώραία
και προς τήν ἴδια ωάντα κατέθουοι εσποθήτημέ-
νες χερίες. Ὁ νοικοκύρης ἐτοιμάζει τὰ "δερμα-
τικὰ" καὶ γὰρ φυτὰ σταριού, τὰ ὅποια ἀπὸ τὸ κρεμὶ &
κόρη εἶχε ζερριζώσει καὶ εἶχε ραχτίσει μὲ νερό
γιὰ νά μουσκέγουν.

Παίρνουν ἄρα χερίες καὶ εἰς βάθρον ἐπὶ "δερμα-
τικὰ" μέ τὰ βιάχνα ἀπὸ τήν ἴδια ωάντα κατέ-
θουοι. Ὁ νοικοκύρης καὶ αἰών δερμὶ καὶ βάθρον
τὰ δερμάτια ἐρία-ἐρία (ἐριαρίε), ἢ ἡρατο θέα-
μα! Φθάνει ὅμως τὸ μεσημέρι. Ἦρα εἶναι
νά ζεκουραστοῦν λίγο καὶ νά φαγε.

Κάτω ἀπὸ τὸν ἴσιον αὐτῆς βαθροδίας ὅλος
καθισμένοι στανροσάδι θά κήτουν τὸ σταυρό-
εουὶ καὶ θ' ἀρχίσουν. Ἐπὶ μέ ὄρεξι, τὸ φαγι-
τό εουὶ κενὸ σ' ὄλωτ τὰ κρέσσωα δάμωαι μὲ
ἀκένφραστὴ χάρα.

Ἡ ἴδια φερμαία συνεχίζεται καὶ ἄλλο μετὰ

το φαγίτο. Δουλιδα, δουλιδα, δουλιδα.

Το δουλιδό θα ζαυγαρε. Θα καθίσουν ωδη βίλο
να ζεκουραστούν και ζανά φρασία μέχρι το
κτύωμα και κερμάτας για δωερινό. Έτσι κτ-
νον την ωροσική σου, αφήσαν τα δρεωδρια
κάνω να τα δερμάτια, παίρνουν τα ωράγματα
σου και γυρίζουν στα βωίτια τους χαρούμενοι
για να συνεχίσουν με το ζηρέριμα την Ίδια φ-
ρασία μέχρι που να τελειώση ο Θεριομός.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

δ) Ο αλωτισμός:

Εάν τελειώση ο Θεριομός ο γεωργός δεν σταμα-
τά. Οι κόποι και οι μάχαι του για το γυμνί-
ακόμη δεν έχουν τελειώσει. Πρώτη τώρα να
κουβαλήση τα δερμάτια και να το αλωτίση.
Έτσι με τα γλυκοκαράματα ζεμικούν πάδι
όλοι για τα χωράφια. Τώρα όμως όχι με τα
δρεωδρια οι γυναίκες αλλά με τις αρχιές και

οι άνδρες με τα μουλάρια σου στη μάχη σου
 έχουν κοσμοθεήσει ευρμάτια καλαθάκια για
 να μη κερύχουν το σιγάρι. Φθάνοντας στα λιμάνια
 οι γυναίκες σφώνουν την κερικιά. Βάζουν κωδώνια
 κρία - κέσβερα δεμάτια, τα "ξελιγώνουν" και
 ξεκινούν. Οι άνδρες φορτώνουν τα μουλάρια. Δέ-
 ληγο φθάνουν στ' αλώνι. Ξεκινά ομως δέ θα σ'
 αφήσουν "σιγόρια", αλλά θα τα κάνουν θη-
 μωνιές κοντά στ' αλώνι.

Κωσμοθετούν στη αρχή κέσβερα δεμάτια κάτω
 σε σκαλιά σταφύλι. Έπειτα με την σειρά και κωσ-
 νικά κοσμοθετούν και τα άλλα δεμάτια βάζοντας
 το ένα δίπλα στο άλλο κωκλικά. Έτσι γίνεται
 η θημωνιά ένας ωγνώριος όγκος από δεμάτια.
 φτιάχνουν έτσι μία ή δύο ή και περισσότερες
 θημωνιές. Δείν κελιγώνουν αρχίζουν να σταμά-
 τούν στ' αλώνι. Πως όμως θα γίνει αυτό κα-
 τάλληλο για αλωνισμό; Νά. Πρώτα πρέπει
 να ξυσοθή καλά με το φενάρι κι έπειτα η
 τοικοκυρά να σ' αδειύγη με "βουγιές" (κο-

πριά λαός βοοειδή). Όταν ζυρασθῆ θά εἶναι πλε-
ον ἔσοιμο γιά τόν ἀθωνισμό.

Ἐπιμαρτίβου τότε βτή μέση τοῦ ἀθωνισοῦ μέ δε-
μάτια τό στήρια τοῦ σταυροῦ καί ὑστερα κυκλικά
εὐρίσκου ὄλο τό ἀθῶνι. Ἔπειτα, εἰά ἀθῶνι γῶα,
εἰά βόδια, εἶναι γενεῖνα σου θά τό ἀθῶνισου. Ὁ
γεωργός θά γένη εἰά γῶα καί ὠϊσω θά δέση καί
ζῆλιτη βάρη. Κάνη τό σταυρό σου. Ἀπό τότε
σοῦ θά γέσταη ἡ μέρα ὠϊσω νά ὠέση ὁ ἥλιος
μαροστά εἰά βόδια καί ὠϊσω ὁ γεωργός μέ εἰ
σου κητήρ σου εὐρίβη εἰά ἀθῶνι ἀθῶνισα
σου μέ εἰά τρανά μάτια ζυρίβου ὀργωατῶντας
καί εὐρίβοντας εἰά ὀλόζανθα εἰά εἰα. Ἡ γυναῖκα
ζυρίβη κάθε ὠσω μέ τό δεικούδι ἡ τό καρπο-
λόρι εἰά εἰα.

Ὅταν βέβαιωθούν ὅτι εἰ ἄχυρο ἔχει γίνει γῶα
κάκου τό καρπογύρισμα. Μαροστά ὁ νοικοκύρης
μέ τό καρπολόρι ζυρίβη εἰά ἄχυρα καί ὠϊσω ἡ γυ-
ναῖκα σου μέ τό ζῆλιτο γῶαρι πετά τόν καρπό
ἡ ὠϊσω εἰά ἄχυρα ὠστε μέ εἰ βάρη καί γένη

τά "τύματα" σου να δόν θά' έχη ἀκόμη.

Δέ διχο τό ἀδύνατον κελύκει. Ζεχνίουν τά
βόδια, κάρου τό σταρό σου κι ἀρχίζουν νά μα-
ζέουν σωρό. Όχι ὅπως κηλιδικόν, ἀλλ' ἑωθιμ-
κη. Τόν σωρό ἀπό ἄπομάζου "λαρνί".

ἀπὴν κορυφή σου σωροῦ μαζέου ἕνα καρπο-
λόγι λέγοντας. "Ὅσο ψηλό εἶναι τό καρπολόγι,
τόσο ψηλός θά γίη τόν ἄλλο χρόνο ὁ σωρός".

Μόλις ἀρχίσου νά "σηκωθεῖ" (φουά) καλός ἀέ-
ρας, ἀρχίζει τό δύχισμα. ὡς καλότερος ἀέρας

ΑΚΘΕΡΕΤΑΙ ὁ ἀναεολισμός. Τό δύχισμα γίνεται

μέ τά καρπολόγια καί τά φυλόφωνα. Μέ τό
φύσημα τῶ ἀέρα ρίχθου ὡρός τά γέωάνω ἄ-
χυρο καί σιτάρι μαζί. Τό ἄχυρο, σάν ἑλαφρό-
αερο, τό παίρνει ὁ ἀέρας καί τό μεταφέρει πρὸ
ἡμέρας γέω τό σιτάρι ὡς γέω ἐπὶ τῆς θείας.

Μέσοι μέ τόν ἀέρα ἀπό τόν γίνεται σιγδ-σιγδ ὁ
διαχωρισμός τῶ σιταρίου ἀπό τῶ ἄχυρο.

Ἐποτέρα δερμονίζου τό σιτάρι μέ τό "δέρμονη".
Ὁ νοικοκύρης παίρνει τότε ἀπὸ τῶ σωρό τῶ

σταυρού στο "πλόχειρο" (μέ το ένα χέρι) όσο
στηρι μαορεί και το πεία γυλά λέγοντας: "Ὅσα
ἐπιερικά ωήρα εὐδα Ἰταίμα γά βρη". "Ἡ" Ὅσα
ἐπιερικά ωήρα εὐδα κινβέλια γά βρη".

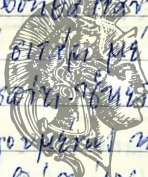
Σημείωση: Κονβέλι = μέτρον βάρου τῶν δη-
μητριακῶν ἴσον μὲ το δυνάδας. Λιτάκι =
δύο κονβέλια.

ἀσκή κορυφή τοῦ σωροῦ φτιάχνουν τὸ σχῆμα
τοῦ σταυροῦ γιὰ τὰ βοηθητικὰ ὁ Θεός.

Ὑστερα μέτρον τὸ σταυρὸ μὲ τὸ κονβέλι καὶ
τὸ μεταξέρον ἐπὶ σῆμα ἵκναι τὸ βάθρον ἐπὶ
ἀμωφι, ἄγου ὠροτρο μὲται κρατήσουν χωρι-
στά τῶν σωροῦ πού θά τοῦς χρειαστῆ γιὰ αἰὶ
ἄλλη χρονιά. Ἄνέχεια θά μεταξέρον καὶ τὸ
ἄχυρο "ἐπὶν ἄχυρῶνα" γιὰ τὰ εἰσῶν τὸ χέ-
μῶνα τὰ ἴδα σου.

Ἐπὶρα ἀλλῶς ἢ ἐργασία ἐελεῖωσε. Ἐχαρι-
στοῦν καὶ δεξιά σου τὸ Μεγαλοδούταμο γιὰ
τὴν ἐντιμότητα τοῦ γυμνίου τοῦ μὲ τὸ καλό.
Ἐπὶν παρακαλοῦν ἄνθρωπα γὰ τοῦς βοήθειαν γὰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

αὐτὸν μετὰ τὸν "μέγιστον" καὶ τὸν ἄλλο.
 Ὁ χρόνος γὰρ ἔδωκεν πολλὴν ἐπιβεβαίωση.

Σημειώσεις:

Ὁ ἀνωτέρω ἐρώσιος ἀληθοῦς φεγγίτης μέχρι
 τοῦ 1955. Ἀπὸ τότε καὶ ἐντὸς γίνεται εἰς ἀλη-
 θινὴν μηχανήν.

Ὑποσημειωμένη πληροφορία: Πενκόφυτον -
 Χαρδίτην

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1) Θεοδόσιος Παπαποστόλου, γερουχός, ἔτος 78,
 γραμματ. γνώσεις β' δημοτικῆς, αὐτὸς γεν-
 νήσων Πενκόφυτον.

2) Κυριακὴ Περ. Κουτσογιάννη, αὐτὸς γένος Χαρ. Μπαλ-
 γούρα, ἔτος 77, γραμματ. γνώσεις θ', αὐτὸς
 γεννήσων Λεοττίτον - Χαρδίτην, ἔτος γεννα-
 στάσων εἰς Πενκόφυτον 1916.

[Συλλογὴ: Λάμπρος Νεφελ. Παπαποστόλου,
διδάσκαλος.

Ἡ συλλογὴ αὐτὴ γράφητο ἀπὸ τῆς 21^{ης} - 28^{ης}
Δεκεμβρίου 1969].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

24

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

101
—
2!

8

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

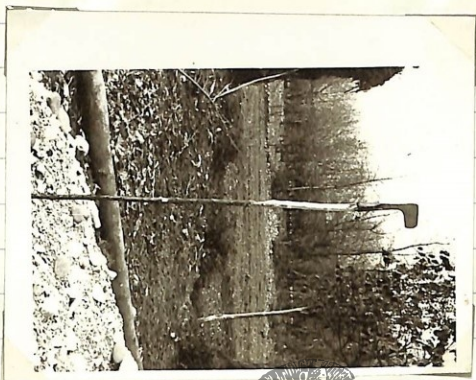

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

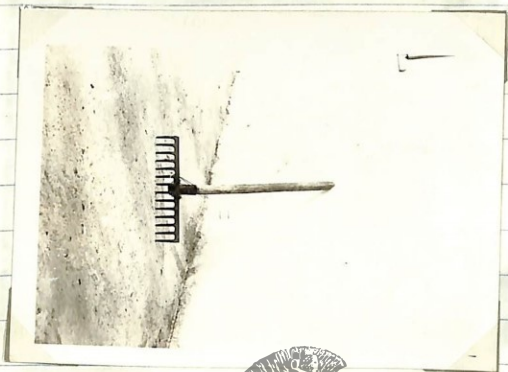
28

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΚΟΓΓΙΔΑ

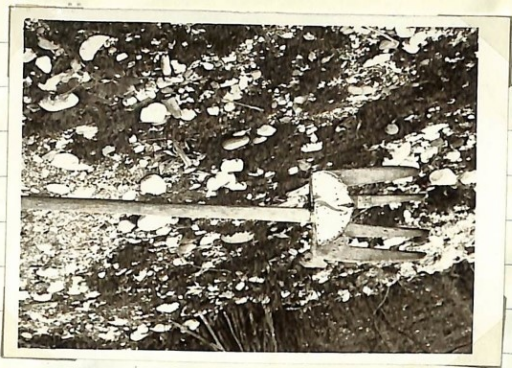

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΧΝΩΝ

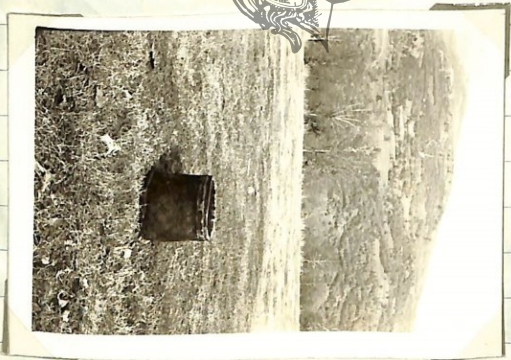

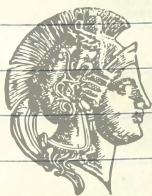
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ